

Justiitsministeerium
info@just.ee
Suur-Ameerika 1
10122, Tallinn

Meie 12.11.2019 nr 18-5/2019/8405

Väikeosanike õiguste käsitlemine ühinguõiguse
revisjonis jm seotud teemad

Austatud Kai Härmand

Soovime ühinguõiguse revisjoni vastavasisuliste eelnõude ettevalmistamisel juhtida tähelepanu ühele Eesti majanduskeskkonna kitsaskohale, mis on (kohtu)praktikas probleeme tekitanud. Vähemusosanike kaitse teema probleeme illustreerib ka Eesti tulemus Maailemapanga Doing Business raportis, kus riikide võrdluses oleme 79. positsioonil (Eesti hinne on ainult 58 punkti 100 maksimaalsest). Eraldi eesmärk ei ole ilmingimata parim positsioon, vaid soovime, et protsessid toimuksid tõhusalt ja kiirelt ning ettevõtluse loogilised tsüklid toimiks senisest paremini. Muuhulgas tähendab see seda, et vähemusosanike õigused oleks igati kaitstud. Eelnevaga seoses teeme Justiitsministeeriumile ettepaneku vähemusosanike õiguste parandamiseks analüüsida Eesti äriõiguse kitsaskohti tulenevalt Doing Business metoodikast. Viidatud metoodika on leitav: https://www.doingbusiness.org/en/data/exploreeconomies/estonia#DB_pi.

Seega tervitame, et eelnõuga on ette nähtud vähemusosaniike õigus dividendide nõudmisele ning väljaastumisõigus. Dividendiõiguse osas eelistame varianti 1. Eelistus seondub ülejäänud äriseadustiku muudatustega, mis eristab Eesti süsteemi Saksa lahendusest. Nimelt võib eelnõu kohaselt osakapital edaspidi olla 1 sent, mistõttu me ei näe, et vähemusosanike õigused oleks variandi 2 puhul Eestis piisavalt kaitstud. Küll aga ei ole me veendunud, et dividendioõiguse ja väljaastumisõiguse kõrval oleks tarvilik väljaarvamisoõigus (§ 167³ jj)). Tegemist on väga tugeva põhiõigusliku piiranguga ning samuti vähendab see Eesti ühingutesse suurte investeeringute tegemise atraktiivsust. Nimelt on investeeringu tegemise eelduseks tihti osaluse omandamine ning kontrolli saavutamine ühingu juhtimise üle, et oma investeeringut kaitsta. Seega tuleks kaaluda, kas vähemusosanike kaitse meetmete olemasolul (dividendiõigus ja väljaastumisõigus), on põhjendatud enamusomaniku edaspidine represseerimine.

Eraldi mainimist väärib osade võõrandamise notarist vabastamise erisus, millega seotult peame oluliseks nii vähemusosanike õiguste kaitset kui ka püüdlusi saavutada olukord, kus säiliks ja ka suureneks idufirmade sektori atraktiivsus välisinvestorite vaates, sh liigse bürokraatia vähendamine. Võimalikult kiiresti tuleks kõrvaldada ilmnenu takistused võimalike välisinvesteeringute tegemisel. Seetõttu soovime selgelt läbi mõeldud lahenduseni jõudmist ning ka edaspidise arutelu pidamist, mis puudutab notariaalse vorminõude võimaliku kaotamist osade võõrandamisel.

Lisaks on täiendavaid ettepanekuid ühinguõiguse revisjoni kontekstis, millega palume arvestada:

1. FIE-de äriregistrist välja MTA maksukohustuslaste registrisse või majandustegevuse registrisse tooks tagasi aastaid tagasi lahendatud probleemid. Riigi Infosüsteemide Ameti kinnitusel muudatus, mille kohaselt FIE-d äriregistrist välja arvatakse, lõikab sisuliselt ära märkimisväärse osa X-tee liikmetest ja mõjutab seeläbi ka riigiportaali kasutamist. X-tee osas mõjutab muudatus ka sertifikaatide väljastamist usaldusteenuse osutaja poolt. Praeguse lahenduse kohaselt saavadki FIE-d sertifikaate seni kuni nad on äriregistris registreeritud, ehk siis vastavalt registrikoodi olemasolule. Tekivad ka esindusõiguse tõendamise päringutega seotud probleemid erinevates portaalides. FIE-de väljaarvamine äriregistrist toob kaasa olulises mahus arenduskulusid teistele riiklikele registreid pidavatele asutustele, mida täna ettepaneku tegemisel kaardistatud ja arvestatud ei ole.

FIE-de majandustegevuse registri kaudu registreerimisega mittenõustumise põhjuseks on muuhulgas asjaolu, et majandustegevuse register on andmekogu, mis lihtsustab järelevalve tegemist ja peab arvestust ettevõtjate majandustegevuse üle. Andmekogu ülesehitus ja loogika ei võimalda selles ühinguid asutada ning võimaldab kajastada vaid ettevõtjaid, kes tegutsevad erinõuete valdkondades. Kuna uue äriregistri seaduseelnõuga koondatakse äriregistrisse kokku kõik ülejäänud ettevõtjad ja FIE on samuti ettevõtja, siis on otstarbekas ja loogiline jätkata FIE-de kandmist äriregistrisse.

2. Alates 15.01.2018 on ettevõtjatel kohustuslik omada äriregistris e-posti aadressi ning alates 01.02.2018 jõustus haldusmenetluse seaduse muudatus, mille kohaselt elektrooniliselt kättesaadavaks tehtud või edastatud dokument loetakse kättetoimetatuks, kui dokument või teade dokumendi kättesaadavaks tegemise kohta on edastatud äriühingu äriregistrisse kantud elektronposti aadressil.

Ühinguõiguse revisjoni tulemusel peab kindlasti säilima äriühingutel kohustus esitada äriregistrisse oma e-posti aadress ning seda kohustust tuleks laiendada ka FIE-dele, MTÜ-dele, SA-dele jt ühingutele. See lihtsustab oluliselt haldusorganite poolt teadete ja dokumentide kättetoimetamist, mis on täna probleemiks enamiku haldusorganite, aga ka kohtutele.

3. Revisjoni ettepaneku kohaselt muudetakse raamatupidamisseadust vabastades EMTAK-i ja majandusaasta aruande esitamise kohustusest teatud tingimustel MTÜ-d ja SA-d. Selle muudatuse rakendamine toob kaasa erinõuetega valdkondades tegutsevatele MTÜ-dele ja SA-dele igakordse asjaoludest teavitamise kohustuse majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse (MsÜS) alusel. Hetkel ajakohastatakse kõikide tegutsevate ettevõtjate andmeid majandusaasta aruande alusel. Ettepanek revisjonikomisjonile oleks analüüsida, kas MsÜS § 30 lg 6 kohustust saaks kohustusest vabastatud MTÜ ja SA täita muul moel, mis oleks sama vähekoormav, loogiline ning lihtne kasutajale ning pakkuda vastav õiguslik muudatus.

4. Äriregistri andmed peavad olema tasuta kättesaadavad ja avaandmetena avaldatud. Hetkel makstakse kannete tegemise eest riigilõivu, mis peaks lähtuma toimingute tegemisega kaasnevatest kuludest, peale kannete tegemist hakatakse neid andmeid müüma. Taoline skeem on sisse kirjutatud ka uude eelnõusse.

4.1 Äriregistriseaduse § 38 lg 1 mainib, et küsitavad tasud on kuni 2 eurot. Direktiiv(EL) 2019/115 Artikkel 13d(2) kohaselt peavad küsitavad tasud olema kooskõlas kuluhüvitis põhimõttega. Toetame ajale vastupidavat õigusloomet, mida oleks võimalikult vähe vaja muuta, et tagada õiguskindlust. Kuna kuluhüvitis põhimõtet peab pidevalt jälgima ja vajadusel tasusid kohendama, oleks mõistlik seaduses olla mainitud kuluhüvitis põhimõtet ning tasu suurus täielikult määrata ministri määrusega.

4.2 Eelnõu § 38 lg 3 p 5 kohaselt määratakse ministri määrusega, millisel asutustel on oma menetluses äriregistri andmeid vaja ning võimaldatakse andmete saamine tasuta. Antud

lähenemine ei lähe kokku andmete ühekordse küsimise põhimõttega, mille kohaselt ei küsita isikult taas andmeid, mida riik on juba korra kogunud. Seega soovitame sarnaselt praegusele jääda üldvolutuse juurde, mille kohaselt saavad äriregistriandmeid tasuta pärida kõik asutused ja isikud oma avalik-õiguslike ülesannete täitmiseks. Rikkumised (alusatud päringud) alluks AKI järelevalvele.

4.3 Sama seaduseelnõu § 41 viitab BRIS määrusele. Toome välja, et kui teatud kohustus või õigus on reguleeritud Euroopa Liidu määrusega, ei tohi seda seaduses sätestada. Lisaks toome välja, et äriregistri andmete vahetust EL tasemel reguleerib ka määrus 2018/172 (ühtse digivärava määrus). Muuhulgas tuleb antud määruse artikkel 14 alusel võimaldada teistele LR-idega jagada äriregistris sisalduvad andmeid rohkemate asutustega, kui need, kes on liitunud eJustice'iga. Palume üle vaadata antud säte Euroopa Liidu õiguse valguses ning viia see kooskõlla kõigi nõuetega.

5. Selgusetuks jääb, miks äriregistri seaduse kohaselt on kõikide teiste isikute andmed, mida registrile esitatakse, sätestatud antud seaduses, kuid filiaali poolt äriregistrile esitatavad andmed sätestatud äriseadustikus. Õigusselguse mõttes oleks õigem kui kõiki registri subjekte koheldakse sarnase loogika alusel. Samuti soovitame õigusselguse parandamiseks eelistada positiivseid definitsioone välistavatele.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kristi Talving

siseturu asekanstler majandusarengu asekanstleri ülesannetes

Kaupo Sempelson

6256350 Kaupo.Sempelson@mkm.ee